

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2010-2011

12 OCTOBRE 2010

Proposition de loi modifiant le Code pénal en ce qui concerne les infractions non intentionnelles en matière de roulage

(Déposée par M. Guido De Padt)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée à la Chambre des représentants le 25 janvier 2008 (doc. Chambre, n° 52-728/1).

Le texte de la présente proposition de loi tend à supprimer quelques inégalités du Code pénal.

Depuis l'entrée en vigueur de la loi du 20 juillet 2005 modifiant les lois coordonnées du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière, les articles 419 et 420 du Code pénal sont définis comme suit :

« Art. 419. — Quiconque aura involontairement causé la mort d'une personne sera puni d'un emprisonnement de trois mois à deux ans et d'une amende de cinquante à mille euros.

Lorsque la mort est la conséquence d'un accident de la circulation, l'emprisonnement sera de trois mois à cinq ans et l'amende de 50 euros à 2 000 euros. »

« Art. 420. — S'il n'est résulté du défaut de prévoyance ou de précaution que des coups ou des blessures, le coupable (sera puni d'un emprisonnement de huit jours à six mois) et d'une amende de cinquante à cinq cents euros, ou d'une de ces peines seulement.

Lorsque les coups ou les blessures sont la conséquence d'un accident de la circulation, l'emprisonnement sera de huit jours à un an et l'amende de 50 euros à 1 000 euros. »

La loi du 7 février 2003 a inséré dans le Code pénal les articles 419*bis* en 420*bis*, qui punissent en particulier les usagers de la route qui, par défaut de prévoyance ou de précaution, provoquent un accident de la circulation d'où il est résulté la mort d'une

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2010-2011

12 OKTOBER 2010

Wetsvoorstel tot wijziging van het Strafwetboek met betrekking tot onopzettelijke misdrijven in verkeerszaken

(Ingediend door de heer Guido De Padt)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 25 januari 2008 in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd ingediend (stuk Kamer, nr. 52-728/1).

De tekst van dit voorstel poogt enkele ongelijkheden in het Strafwetboek weg te werken.

Sinds de inwerkingtreding van de wet van 20 juli 2005 tot wijziging van de gecoördineerde wetten van 16 maart 1968 betreffende politie over het wegverkeer zijn de artikelen 419 en 420 van het Strafwetboek als volgt gesteld :

« Art. 419. — Hij die onopzettelijk iemands dood veroorzaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaar en met geldboete van vijftig euro tot duizend euro.

Wanneer de doding het gevolg is van een verkeersongeval dan bedraagt de gevangenisstraf drie maanden tot vijf jaar en de geldboete 50 euro tot 2 000 euro.

Art. 420. — Indien het gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg alleen slagen of verwondingen ten gevolge heeft, wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro of met een van die straffen alleen.

Wanneer de slagen of verwondingen het gevolg zijn van een verkeersongeval dan bedraagt de gevangenisstraf acht dagen tot een jaar en de geldboete 50 euro tot 1 000 euro. »

Bij wet van 7 februari 2003 werden in het Strafwetboek de artikelen 419*bis* en 420*bis* ingevoegd op grond waarvan in het bijzonder de weggebruikers worden bestraft, die bij gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg een verkeersongeval veroorzaken dat ie-

personne (419bis) ou des coups ou des blessures (420bis).

Lors de la discussion de la loi de 2005 modifiant le code de la route, on a estimé qu'il serait juridiquement plus cohérent d'aggraver les peines prévues par les articles 419 et 420 du Code pénal que d'insérer des dispositions pénales distinctes. L'objectif était en tout état de cause de permettre le placement en détention préventive des auteurs d'infractions graves.

Plusieurs inégalités semblent malgré tout s'être glissées dans le texte.

Avant la modification de 2005, tous les articles du chapitre II intitulé «De l'homicide et des lésions corporelles involontaires» (articles 418 à 422ter du Code pénal) prévoyaient un emprisonnement et une amende «ou (d')une de ces peines seulement». Le juge jouissait d'un pouvoir d'appréciation en la matière et pouvait prononcer la peine qui lui paraissait la plus adéquate en fonction des circonstances.

L'adoption de la loi du 20 juillet 2005 a compromis la cohérence du système. Alors qu'auparavant, tous les articles de ce chapitre II (sauf l'article 419) prévoyaient un emprisonnement et une amende ou une de ces peines seulement, cette option a été abandonnée à l'article 419 du Code pénal et n'est plus prévue qu'à l'alinéa 1er de l'article 420 du Code pénal, de sorte que les infractions commises dans la circulation sont sanctionnées bien plus sévèrement que les autres. Les autres articles, non modifiés, de ce chapitre comportent toujours les termes «ou d'une de ces peines seulement». Pour mettre fin à cette inégalité, nous proposons d'intégrer cette option dans toutes les dispositions. Il incombera dès lors au juge d'apprécier dans chaque cas concret quelle est la peine la plus adéquate.

L'instauration de peines distinctes pour l'homicide involontaire ou les lésions corporelles involontaires selon que l'infraction a été commise dans ou en dehors de la circulation est également source d'inégalité. Ainsi, l'automobiliste qui provoque un accident impliquant des blessés (légers) encourrait une peine deux fois plus lourde que celui qui blesse involontairement quelqu'un avec un couteau. Il en résulte un certain déséquilibre entre la loi pénale ordinaire et les dispositions nécessaires pour faire respecter la législation routière. Cette distinction remet également en cause la hiérarchie entre coups et blessures involontaires et coups et blessures volontaires.

Même si l'on peut comprendre la philosophie de la loi dans un certain nombre de cas, il n'en demeure pas moins que les accidents de la circulation causés par un défaut de prévoyance ou de précaution résultent souvent d'un concours de circonstances fortuites, auquel s'ajoute encore souvent la fatalité. Dans de tels cas, il n'est pas souhaitable d'être tenu d'invoquer

mands dood tot gevolg heeft (419bis) of dat slagen en verwondingen tot gevolg heeft (420bis).

Tijdens de bespreking van de verkeerswet van 2005 stelde men dat het juridisch coherenter zou zijn om een strafverzwaring in te voegen in de artikelen 419 en 420 Sw. in plaats van het hanteren van afzonderlijke strafbepalingen. Bedoeling was in elk geval om ook toe te laten dat ernstige overtreeders in voorhechtenis zouden kunnen worden genomen.

Nochtans lijken er enkele ongelijkheden in de tekst geslopen te zijn.

Tot vóór de wijziging van 2005 was het zo dat elk artikel van hoofdstuk II «Onopzettelijk doden en onopzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel» (artikelen 418 tot en met 422ter Sw.) in een gevangenisstraf voorzag en in een geldboete «of één van die straffen alleen». Dit werd aan de appreciatiebevoegdheid overgelaten van de rechter die naargelang de omstandigheden kon oordelen welke bestraffing hem de beste leek.

Door de aanneming van de wet van 20 juli 2005 lijkt dit systeem veel minder logisch. Terwijl voorheen alle artikelen van dit hoofdstuk II spraken over een gevangenisstraf en een geldboete of één van deze straffen alleen (behalve artikel 419 Sw.), is het nu zo dat artikel 419 Sw. deze optie heeft laten vallen en dat artikel 420 in zijn eerste lid de optie nog wel heeft staan, maar in zijn tweede lid niet, wat de bestraffing dus veel zwaarder maakt voor misdrijven binnen het verkeer dan voor deze buiten het verkeer. De andere, niet gewijzigde artikelen van het hoofdstuk blijven verwijzen naar «of één van deze straffen alleen». Om deze ongelijkheid op te heffen, kiezen we ervoor om in elke bepaling te voorzien in de keuzemogelijkheid. Het is dan de rechter die *in concreto* in elke zaak de afweging dient te maken.

Een andere ongelijkheid werd gecreëerd door het verschillend bestraffen van het onopzettelijk doden en onopzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel enerzijds buiten het verkeer om en anderzijds binnen het verkeer. Een automobilist die een ongeval met (licht) gewonden veroorzaakt, zou in dat opzicht tweemaal zwaarder worden gestraft dan iemand die onopzettelijk een ander met een mes verwondt. Deze vaststelling kan een zeker onevenwicht doen ontstaan tussen de gewone strafwet en de bepalingen die nodig zijn om de verkeerswetgeving te handhaven. Ook de hiërarchie tussen onopzettelijke en opzettelijke slagen en verwondingen komt zo in het gedrang.

Alhoewel de filosofie van de wet in een aantal gevallen begrepen kan worden, is het evenwel vaak zo dat verkeersongevallen die door een gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg veroorzaakt worden, te wijten zijn aan een samenspel van toevallige omstandigheden waarbij dikwijls het noodlot gemoeid is. In deze gevallen is de verplichting om een beroep te doen

les articles 419, alinéa 2, et 420, alinéa 2, du Code pénal, qui portent également trop à conséquence.

D'autres situations sont en outre imaginables, en dehors des accidents de la circulation visés. Pour quelle raison faut-il prévoir un traitement distinct et plus sévère pour les accidents de la circulation que pour les autres homicides involontaires ou coups et blessures involontaires? Une négligence peut tout aussi bien se produire dans le cadre d'un accident de travail ou d'une catastrophe écologique, etc. Il semble que l'on veuille plus particulièrement viser l'automobiliste et en faire un criminel. D'aucuns préconisent dès lors d'abroger l'alinéa 2 tant de l'article 419 que de l'article 420 du Code pénal.

Dans un avis du 2 juillet 2002, le Collège des procureurs généraux a, lui aussi, formulé quelques observations à propos de la nouvelle réglementation, estimant que les dispositions des articles 418 à 420 du Code pénal semblaient suffisantes pour couvrir le champ d'application et qu'il existait en fin de compte une contradiction, étant donné que les peines prévues dans le projet étaient sensiblement plus lourdes que celles prévues par les articles 418 à 420 du Code pénal, alors même qu'elles sanctionnaient les mêmes faits.

Plus récemment, dans un avis (du 15 juin 2005) formulé à l'occasion de la modification de la loi relative à la police de la circulation routière, le Collège des procureurs généraux a d'ailleurs renvoyé explicitement au point de vue adopté antérieurement.

Un éventuel compromis entre les différents points de vue pourrait consister à rendre explicitement facultatif l'alinéa 2 de l'article 419 ainsi que l'alinéa 2 de l'article 420, de sorte qu'il appartienne au juge d'alourdir ou non la peine, compte tenu des circonstances concrètes du dossier. Confier au juge le soin de procéder à une évaluation témoigne par ailleurs de la confiance que l'on a en ce même juge.

Le taux de la peine prévu à l'article 419 du Code pénal est également quelque peu tempéré, dès lors qu'une peine de cinq ans au maximum paraît quand même fort sévère en pareil cas. Étant donné que l'augmentation de la peine avait essentiellement pour objectif de permettre l'application de la loi relative à la détention préventive, on peut s'interroger sur la raison pour laquelle il faut aussi augmenter les amendes. Il nous paraît que la marge entre le montant minimum et le montant maximum est déjà suffisant grande. Il est par conséquent proposé d'alourdir uniquement la peine d'emprisonnement.

*
* *

op de artikelen 419, tweede lid, en 420, tweede lid, van het Strafwetboek niet gewenst en zijn de gevolgen ook te verregaand.

Daarenboven zijn er nog andere situaties denkbaar naast de geïndiceerde verkeersongevallen. Waarom dienen verkeersongevallen een afzonderlijke en strengere behandeling te krijgen dan andere onopzettelijke dodingen of onopzettelijke slagen en verwondingen. Men kan evengoed een nalatigheid bedenken in het kader van een arbeidsongeval of bij een milieuramp, enzovoort. Nu lijkt het dat men vooral de automobilist wil viseren en criminaliseren. Daarom pleiten sommigen ervoor om het tweede lid van zowel artikel 419 als 420 Sw. op te heffen.

Ook het College van procureurs-generaal had in een advies van 2 juli 2002 bedenkingen bij de nieuwe regeling: «de bepalingen van de artt. 418 tot 420 van het Strafwetboek lijken voldoende om het toepassingsgebied te dekken ...», en «Er bestaat ten slotte een tegenspraak, aangezien de in het ontwerp voorziene straffen gevoelig hoger liggen dan die vastgesteld door de artikels 418 tot 420 van het Strafwetboek, hoewel ze dezelfde feiten bestraffen».

In een recenter advies (d.d. 15 juni 2005) naar aanleiding van de gewijzigde verkeerswet van 2005 verwijst het College van PG's trouwens expliciet naar het eerder ingenomen standpunt.

Een eventueel compromis tussen de verschillende stellingen zou erin kunnen bestaan om het tweede lid van zowel artikel 419 als van 420 Sw. expliciet facultatief te maken zodat het de rechter is die rekening houdende met de concrete omstandigheden van het dossier al dan niet kan overgaan tot toepassing van de strafverzwaring. De mogelijkheid geven aan de rechter om de afweging te maken, getuigt ook van een vertrouwen in diezelfde rechter.

Ook wordt de strafmaat in het tweede lid van artikel 419 Sw. enigszins getemperd aangezien een maximumgevangenisstraf van vijf jaar wel erg veel lijkt in dergelijke gevallen. Aangezien de bedoeling van de strafverhoging voornamelijk bestond in het mogelijk maken van de wet op de voorlopige hechtenis, kan de bedenking gemaakt worden waarom ook de geldboetes verhoogd moeten worden. Ons lijkt de marge tussen minimum- en maximumbedrag reeds groot genoeg te zijn. Daarom wordt enkel de gevangenisstraf verzwwaard.

Guido DE PADT.

*
* *

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

À l'article 419 du Code pénal, modifié par les lois des 26 juin 2000 et 20 juillet 2005, sont apportées les modifications suivantes :

1° l'alinéa 1er est complété par la disposition suivante :

« , ou d'une de ces peines seulement »;

2° l'alinéa 2 est remplacé par la disposition suivante :

« Lorsque la mort est la conséquence d'un accident de la circulation, la durée de l'emprisonnement pourra être portée à trois ans. »

Art. 3

L'article 420, alinéa 2, du même Code, est remplacé par la disposition suivante :

« Lorsque les coups ou blessures sont la conséquence d'un accident de la circulation, la durée de l'emprisonnement pourra être portée à un an. »

27 septembre 2010.

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 419 van het Strafwetboek, gewijzigd bij de wetten van 26 juni 2000 en 20 juli 2005, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het eerste lid wordt aangevuld als volgt :

« of met een van die straffen alleen »;

2° het tweede lid wordt vervangen als volgt :

« Wanneer de doding het gevolg is van een verkeersongeval kan de gevangenisstraf worden verhoogd tot drie jaar. »

Art. 3

Artikel 420, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Wanneer de slagen of verwondingen het gevolg zijn van een verkeersongeval kan de gevangenisstraf worden verhoogd tot een jaar. »

27 september 2010.

Guido DE PADT.